

Business reporting nieuwe stijl en onderwijs 2.0

Veranderingen door IT

Deel 1: Communicatiedocument XBRL/SBR simulatieomgeving docenten

Voorwoord

Het is een grote uitdaging om automatisering en innovatie in het middelpunt van docenten en onderwijsinstellingen te brengen. Dan moet in elk geval automatisering niet als techniek worden gezien aangezien de neiging dan bestaat om af te haken. Die ambitie om dit voor elkaar te krijgen moet er wel zijn en door zoveel mogelijk partijen worden uitgedragen. De belangrijkste reden om automatisering en innovatie bij docenten in het middelpunt te krijgen is dat zij dan studenten gaan opleiden op een manier die past bij de veranderende omgeving en businessmodellen binnen bedrijven en organisaties. Het gaat niet alleen om studenten en docenten in het hoger onderwijs en op de universiteit maar ook de middelbare beroepsopleidingen

Het aanpassen van een curriculum als gevolg van automatisering en innovatie is niet alleen en bijvoorkeur niet een theoretische, droge exercitie. Docenten op de eerste plaats en studenten moeten worden uitgedaagd en met de praktijk in contact komen. Docenten willen dit en het bedrijfsleven kijkt hier ook naar uit. De band tussen opleidingen en het bedrijfsleven wordt dynamischer en krijgt hierdoor een positieve impuls. Een concept dat wordt uitgewerkt en waar succes van wordt verwacht is het zogenoemde Docenten Automatiserings- en innovatieLab.

Inleiding

De rol van IT (informatie technologie) in het maatschappelijk verkeer wordt alsnog dominanter. Smartphones, tablets, wifi en het internet zijn bekende toepassingen van IT en hebben zonder twijfel impact op het reilen en zeilen in de maatschappij. Voor onderwijsinstellingen als onderdeel van het maatschappelijk verkeer is IT een gegeven waar serieus rekening mee moet worden gehouden. Leerlingen en studenten beschikken vaker over meer en modernere IT toepassingen en hun kennis hierover reikt vaak ook verder dan die van onderwijzers en docenten. Sommige onderwijsinstellingen in het basisonderwijs ondernemen acties zoals het introduceren van het digitale schoolbord en het werken met laptops en tablets. Binnen het hoger en universitair onderwijs (hbo en universiteit), en eigenlijk ook binnen het middelbaar beroepsonderwijs is de omslag naar IT ingrijpender. Toepassingen van technologie gaan namelijk zitten in bijna alle vakken waarvoor docenten studenten opleiden. Voorbeelden van deze vakken in de accountancyopleiding zijn de basisvakken bestuurlijke informatievoorziening (biv), verslaglegging en controleleer. Feit is dat het merendeel van de docenten nagenoeg niet of met wat momenteel heet verouderde IT zijn opgegroeid en in zijn opgeleid. Het up-to-date maken van de IT kennis is een vereiste waaraan op de korte en lange termijn structureel zal moeten worden gewerkt.

Sommige toepassingen van automatisering en IT zijn minder bekend maar hun impact op het maatschappelijk verkeer is groot. Voorbeelden zijn: cloud computing, het gebruik van tagged data, ontwikkelingen op het terrein van het single european payment area en het volledige digitaliseren van informatiestromen. EXentisble Business Reporting Language (XBRL) met als toepassing het Standard Business Reporting (SBR) is een voorbeeld van het digitaliseren van informatiestromen. XBRL en SBR gaan over digitalisering en standaardisering van de rapportageketen en zullen een steeds grotere impact hebben op ondernemers, intermediairs, en diverse stakeholders, de informatie uitvragende instanties waar onder als momenteel meest belangrijke de Belastingdienst, Kamer van Koophandel, Centraal Bureau voor de Statistiek en de banken. Bij zowel digitalisering als standaardisering van de rapportageketen draait het allemaal om zogenoemde “tagged data”. Dit is

data waaraan eenduidige informatie gekoppeld is die context en duiding voor betreffende partijen helder maakt en analyses sneller, gemakkelijker en eenduidiger laat verlopen.

De huidige en toekomstige ondernemers en intermediairs zullen worden geconfronteerd met deze ontwikkelingen waar zij kennis en weet van moeten hebben. Het merendeel van deze kennis loopt voor toekomstige ondernemers en intermediairs via opleidingen aan mbo en hbo instellingen alsmede universiteiten. Docenten van deze instellingen zullen naast generieke instrumenten, maatwerk beschikbaar moeten hebben dat hen instaat stelt om theoretische en praktische kennis en ervaring over relevante toepassingen van IT ontwikkelingen in hun vakgebied tot zich te nemen en uit te dragen. De theoretische kennis kan opgedaan worden vanuit daarop gerichte literatuur en onderzoeksverslagen. Simulatieomgevingen zijn een mogelijkheid voor het opdoen van de praktische kennis en ervaring. Dit is waar onderwijs 2.0 over gaat. Onderwijs 2.0 maakt op deze manier de weg klaar voor accountancy 2.0 waarin automatisering van groot belang is geworden voor de kantoorpraktijk van de toekomst.

Aanleiding

Sinds enige jaren is de Nederlandse overheid in samenspraak en samenwerking met maatschappelijke partners alles in het werk aan het stellen om SBR hoog op de agenda te krijgen van met name ondernemers, intermediairs en uitvragende partijen. Concrete stappen op SBR terrein met een verplichtend karakter worden al gezet in 2013 door de Belastingdienst met de aanlevering van rapportages voor de winstbelasting (VpB) en zakelijke inkomsten belasting (IB) over het fiscale jaar 2012 uitsluitend via Digipoort, een op de uitgangspunten van het SBR gebaseerd aanleverkanaal. Vervolgstappen worden gezet in 2014 voor de omzetbelasting (OB) en intracommunautaire prestaties (IPC) en tussen 2014 en 2015 voor de verschillende jaarrekeningen van ondernemingen welke gedeponseed moeten worden bij de Kamer van Koophandel, al dan niet met een accountantsverklaring, en CBS statistieken. Het besef leeft sinds enige tijd dat het onderwijs een zeer belangrijke schakel is in het uiteindelijke succes van het wetslagen van het totale SBR programma. Zonder enige vorm van opleiding van zittende en toekomstige ondernemers en intermediairs en kennisoverdracht heeft SBR niet die slagingskans die een dergelijk groot en veelzijdig programma zou kunnen hebben. Dit is ook de constatering die algemeen gedeeld wordt door het SBR programma, de banken voor wie het aanleveren van kredietrapportages een belangrijk speerpunt is en XBRL Nederland. Het gaat bij de IT ontwikkelingen niet om de techniek maar om de toepassingsmogelijkheden; het accent moet verschuiven van techniek naar kennis en toepassing.

Ervaringen met XBRL en SBR projecten in het hoger onderwijs, waaronder het project Instant Reporting aan de Hogeschool van Amsterdam, wijzen uit dat het begrijpen wat XBRL en SBR is gecompliceerd kan zijn als niet de juiste insteek wordt gekozen. Laat staan dat er vakinhoudelijk mee aan de slag gegaan kan worden. Beide begrippen roepen een technisch gevoel op terwijl de crux zit in de toepassing ervan; hetgeen waartoe ze dienen is redelijk praktisch van aard. Het praktische zit hem in de veranderende werkwijze, de snelheid van informatievergaring, de juistheid en betere kwaliteit van data, het meervoudig gebruik van data en/of informatie en de aanlevering van data via een gestandaardiseerde procesinfrastructuur: voor de overheid de Digipoort of voor de banken de Bancaire Infrastructuur Voorziening (BIV).

De veranderende werkwijze als gevolg van SBR zal via de diverse vakken in bijvoorbeeld de accountancy opleiding aan studenten moeten worden meegegeven. Docenten zullen dus het curriculum moeten aanpassen op een manier die hen kennis en inzicht verschaft over de rol van SBR in hun vakgebied. De theoretische aanpassing van het curriculum zal daarbovenop moeten worden ondersteund met simulaties om docenten en later de studenten het praktische inzicht te verschaffen en zich meester te maken van de ontwikkelingen in hun vakgebied. Alleen dan ontstaat draagvlak bij ondernemers en intermediairs die zich vanuit de praktijk dan begrepen voelen bij de vragen waarmee zij zitten ten aanzien van standard business reporting. Docenten zijn mede dank zij simulaties in staat om studenten te ondersteunen bij de vraagarticulatie in het geval van een stage en/of afstudeeropdracht.

De zakelijke dienstverlening verandert

Een sector als de zakelijke dienstverlening, en specifiek de accountancy en belastingadviespraktijk, verandert onder invloed van globalisering en automatisering in rap tempo. De fysieke kantoororganisatie met de klassieke indeling van samenstel- en controle praktijk inclusief de daarbij behorende werkprocessen, programma's, databeheer en functies zijn aan verandering onderhevig. Deze trend is al meer dan anderhalf decennium zichtbaar. eXtensible Business Reporting Language (XBRL) en Standard Business Reporting (SBR) vormen een onderdeel van de veranderingen in de kantoororganisatie in de zakelijke dienstverlening en maken steeds meer manifest wat de impact hiervan is en in de toekomst zal zijn op kantoororganisaties van intermediairs.

Ontwikkelingen in de automatisering doen nog meer. Zij veranderen het karakter en de inhoud van beroepsgroepen waar onder die van de intermediair/accountant. Als voorbeeld: de inhoud en werkwijze van de samenstel-accountant wordt anders. Het onderwijs in accountancy (bestuurlijke informatievoorziening, externe verslaggeving, bedrijfsadministratie en controle beginselen) kan als gevolg hiervan niet achterblijven en zal zowel theoretisch als praktisch op onderdelen herontworpen moeten worden. Docenten en studenten moeten worden opgeleid in de rol en betekenis van automatisering voor de accountancypraktijk. Daarnaast zullen het curriculum en de eindtermen van relevante vakken moeten worden aangepast. Behalve curriculumaanpassing is het van groot belang docenten en studenten in de gelegenheid te stellen om simulaties uit te kunnen voeren met XBRL en SBR. Onderwijs 2.0 beoogt docenten en onderwijsinstellingen de verandering te laten implementeren die nodig is om deze ontwikkelingen in het curriculum te integreren en met simulaties aan de slag te gaan. Parallel aan onderwijs 2.0 loopt accountancy 2.0 die eveneens het gevolg is van deze nieuwe ontwikkelingen in automatisering in de kantoorpraktijk van intermediairs, waaronder accountants.

Onderwijs 2.0 en accountancy 2.0

Onderwijs 2.0 is de verzamelnaam voor alle activiteiten die gericht zijn op het versterken en implementeren van toepassingen van automatisering in het onderwijscurriculum. Het richt zicht op docenten in verschillende opleidingen en specifiek in dit geval de accountancy opleiding. Aan deze implementatie gaat voor opleidingen en docenten een traject vooraf van curriculumanalyse, kennis opdoen van relevante trends in de automatisering en het integreren hiervan in de opleiding. Een logische vervolg in het maatschappelijk verkeer op onderwijs 2.0 is accountancy 2.0. Net als onderwijs 2.0 is dit de verzamelnaam voor de te vernieuwen werkwijze van de samenstel-, controle -,

en adviespraktijk. Automatisering is de katalysator achter accountancy 2.0. XBRL en SBR zijn voorbeelden van mondiale trends in automatisering die een grote impact hebben op accountancy 2.0. Beide brengen veranderingen aan in de keten van informatievastlegging, verwerking en informatievoorziening.

De wereldstandaarden XBRL en SBR nemen de administratie van de ondernemer en intermediair als uitgangspunt voor accountancy 2.0. Een op basis van XBRL gestandaardiseerde en geharmoniseerde administratie die via de SBR methode aangeleverd wordt bij een elektronische postbus, de Digipoort of Bancaire Infrastructuur Voorziening, stelt andere eisen aan de inrichting van de kantoorpraktijk, werkprocessen en werkstromen. Denk bijvoorbeeld aan (de inrichting van) het (corporate) datamodel, het mappen van de administratie en het PKI certificaat. Accountancy 2.0 zorgt ervoor dat het aanleveren en communiceren met uitvragende partijen zoals de Belastingdienst, Kamer van Koophandel, het Centraal Bureau voor de Statistiek en de banken vele malen efficiënter verloopt en dat de datakwaliteit van hogere kwaliteit wordt.

Veranderingen door automatisering brengen onderwijs 2.0 en accountancy in een stroomversnelling en maken toepassing van simulatie nodig voor docenten. Wat er zal veranderen en hoe dit zijn beslag krijgt in systemen, producten en diensten van ondernemers en intermediairs kan voor docenten worden geïllustreerd met behulp van simulatie. Simulatie op het niveau van een enkel of geïntegreerd systeem, proces, bedrijfsvoering, product etc. moet docenten handvatten geven voor het in de vingers krijgen van veranderingen in vakken en het curriculum.

Simulatie

Standaardisering en harmonisering in combinatie met voortschrijdende digitalisering en integratie van processen hebben ketenautomatisering en digitale standaardrapportages tot gevolg. De veranderingen in administratieve dienstverlening en verslaglegging zijn hierdoor groot en ingrijpend. Het verloop van een samenstel-, controle- of assuranceopdracht met XBRL/SBR is anders en docenten zullen dit hands-on moeten gaan ervaren. Naast theoretische kennis over XBRL/SBR concepten, definities en begrippen is het daadwerkelijk gebruik hiervan binnen systemen van groot belang voor docenten.

De verschillende vormen van implementatie van XBRL/SBR, bold-on, build-in en embedded, en stappen, activiteiten, risico's en interne beheersingsmaatregelen in het proces van samenstellen met accountancy 2.0 moeten voor docenten in een simulatieomgeving beschikbaar zijn. Hetzelfde geldt voor het controleproces en het proces van het verschaffen van zekerheid.

Voor simulatiedoeleinden zal een relatie gelegd moeten worden tussen de vakken bestuurlijke informatie voorziening, verslaglegging en controleleer en de systemen die momenteel bij de opleidingen en docenten hierbij een rol spelen. Hierbij moet o.a. gedacht worden aan administratie- of boekhoudsystemen, rapportgeneratoren en fiscale systemen. Om de simulaties echt van betekenis voor docenten te laten zijn is simuleren op operationeel niveau het meest voor de hand liggende. Een logische insteek is die langs de weg van het samenstellen, aanleveren en controleren van SBR en krediet rapportages.

Door zowel de verschillende rapportages als ook de activiteiten en processen die hiermee samenhangen als vertrekpunt voor simulatiedoeleinden te nemen wordt de (toekomstige) praktijk

als onderlegger voor het aan te passen curriculum gebruikt. Verschillende intermediairs, ondernemers, softwareleveranciers en certificaat service providers hebben concrete casussen die goed gebruikt kunnen worden voor simulatiedoeleinden. Het idee is om uit de diverse casussen generieke zaken te destilleren die onderwijsinstellingen en docenten ondersteunen bij het binnen de eigen omgeving aan de slag gaan met simulatie. Vanwege het verschil in opleidingen, systemen en leveranciers bij de verschillende onderwijsinstellingen zal voor maatwerksimulaties een extra inzet moeten worden gepleegd.